یادداشت روز

آقای مسئول! عقب نمانی...

هنوز چند روزی از قهرمانی مقتدرانه تیم پنج نفره دانش‌آموزان ایرانی در المپیاد جهانی نجوم و اختر فیزیک (برای دومین سال متوالی و با کسب پنج مدال طلا توسط هر پنج نفر اعضای تیم) نگذشته بود که خبر آمد تیم ملی والیبال جوانان ایران، با اقتدار هرچه تمام‌تر و با شکست تمام رقبای قدرتمند خود، به عنوان ارزشمند قهرمانی جهان دست یافته است؛ عنوان افتخارآمیزی که یک بار دیگر همان لبخند و شادی برآمده از حس غرور و افتخار را بر لب و قلب مردم کشورمان نشاند.

در روزهای پیش از آن هم خبرهای خوشی از افتخارآفرینی دانش‌آموزان المپیادی در رشته‌های مختلف المپیادهای جهانی به گوش مردم رسیده بود و البته این خبرهای خوش از موفقیت‌های ارزشمند جوانان و دانش‌آموزان کشورمان که در رشته‌های مختلف بارها نام و پرچم ایران عزیز را پرافتخارتر از قبل می‌کنند، رخدادی پر تکرار و نه از روی استثنا و حادثه است. حتی اشاره به بخشی از موفقیت‌های این عزیزان در یکی دو ماه گذشته در بالاترین سطح رقابت‌های جهانی فهرستی بلند بالا پیش روی ما می‌گذارد که از جمله می‌توان به این موارد اشاره کرد:

کسب چهار مدال برنز توسط تیم ملی ایران در المپیاد جهانی علوم زمین، افتخارآفرینی تیم ملی ایران در دومین المپیاد جهانی هوش مصنوعی با کسب دو مدال نقره و دو مدال برنز، موفقیت تیم ایران در المپیاد جهانی کامپیوتر با کسب یک نشان طلا، دو نشان نقره و یک نشان برنز و کسب جایگاه ممتاز در رقابت با ۸۴ کشور، کسب دو مدال نقره و دو مدال برنز توسط دانش‌آموزان ایرانی در هشتمین دوره المپیاد جهانی اقتصاد، کسب سه مدال طلا و یک نقره و قرار گرفتن در جایگاه سوم در سی‌وششمین دوره المپیاد جهانی زیست‌شناسی، کسب پنج نشان نقره توسط تیم دانش‌آموزی ایران در المپیاد جهانی فیزیک با رتبه یازدهم در بین ۹۰ کشور شرکت‌کننده، کسب دو مدال طلا، سه نقره و یک برنز در شصت‌وششمین المپیاد جهانی ریاضی توسط دانش‌آموزان کشورمان و قرار گرفتن در جایگاه دوازدهم بین ۱۱۰ کشور با ارتقای هفت پله‌ای نسبت به دوره قبل، و کسب ۱۳ مدال توسط دانش‌آموزان ایرانی در نمایشگاه اختراعات آمریکا در همین تابستان اخیر.

سال گذشته نیز ایران توانست با کسب ۱۲ مدال طلای المپیاد جهانی، رتبه سوم مدالی دنیا را کسب کند.

اما در همه این موارد وقتی به صحنه رقابت نگاه می‌کنیم، با موضوعی غرورآفرین روبه‌رو می‌شویم که البته نیاز به تأمل و درس آموزی دارد.

کسب سکوهای برتر جهانی و خوشرنگ‌ترین مدال‌ها در المپیادهای علمی جهان توسط تیم‌های مختلف ایران، در حالی است که در موارد بسیاری، تیم‌های علمی کشورهای پیشرو و پیشرفته از نظر علمی و صنعتی در رقابت‌های این چنینی، عرصه را به دانش‌آموزان مستعد کشورمان واگذار می‌کنند و بارها پرچم ایران، بالاتر از پرچم کشورهای پیشرفته اروپایی و آمریکایی و آسیای شرقی قرار گرفته است.

همین ماجرا بارها در میادین ورزشی نیز رخ داده است و ورزشکاران و تیم‌های ایرانی در عرصه رقابت گوی سبقت را از بسیاری کشورهای مطرح و صاحب نام در این عرصه‌ها ربوده‌اند.

حال سؤال این است که آیا دانش‌آموزان و ورزشکاران ایرانی که در این میادین به بالاترین سطح از افتخارات دست پیدا می‌کنند، از نظر امکانات، تدارکات، هزینه و دیگر ملزومات آماده شدن برای رقابتی سخت و سنگین با رقبای شرکت‌کننده از پیشرفته‌ترین و با امکانات‌ترین کشورها در یک سطح قرار دارند؟

واقعیت آن است که این چنین نیست و با همه تلاش‌ها، تقریباً در همه و یا قریب به اکثریت موارد، امکانات و تدارکات ما همسنگ با رقبا نبوده است و باید گفت آن چیزی که کمبود امکانات و تدارکات استاندارد و همسطح با رقبا را جبران و حتی موفقیت‌هایی بالاتر از آنها را محقق کرده است، هوش، استعداد و توان علمی در کنار کوه انگیزه و غیرت و باور به اینکه ما با همه کمبودها می‌توانیم بالاترین موفقیت‌ها را کسب کنیم، بوده است.

به عبارتی؛ کمبودها، تحریم‌های علمی و سطح بالای امکانات رقبای تراز اول نتوانسته‌اند مانع شکوفایی و افتخارآفرینی جوانان ایرانی شوند.

این درست همان نکته درس آموز و کلید اصلی برای حل مشکلات امروز کشور است که گاه در عرصه رقابت المپیادی دانش‌آموزان و گاه در میادین جهانی ورزشی عیان شده است و علاوه‌بر آن، نمونه‌های متعدد دیگری در عرصه‌های مختلف اداره کشور نیز پیش روی ماست.

حقیقت آن است که در عرصه اداره و پیشرفت کشور، هرگاه مسئولان، دانشمندان، صنعتگران و اقشار اثرگذار جامعه، - همچون آن دانش‌آموز المپیادی آمده از شهری دوردست و کم برخوردار، که با کمترین امکانات و تدارکات، اما مجهز به سلاح علم و ایمان و خودباوری و تکیه به خدای قادر، یا مانند آن جوان ورزشکاری که محل تمرین او زمینی خاکی است اما با تمرین و تکیه به توان جسمی و استعداد و توکل بر خدا در مسابقات جهانی پشت قوی‌ترین رقبا را به خاک می‌مالد- پا به میدان تلاش علمی و صنعتی و مدیریتی گذاشتند کشور بالاترین سطح از پیشرفت و موفقیت را به دست آورده است. شاهد آن هم پیشرفت‌های عظیم در صنایع نظامی، جهش‌های خیره‌کننده علمی در رشته‌های مختلف پزشکی و صنایع پزشکی، نانوفناوری، هسته‌ای، صنعتی و... است که دشمن را متحیر کرده است. با همین تفکر بوده که ایران با وجود بیش از چهار دهه تحریم‌های مختلف، از کشوری وابسته به واردات سیم خاردار در دفاع مقدس، به آنچنان رشدی در صنایع موشکی و هوا و فضا و توانایی ساخت و ارسال ماهواره‌های پیشرفته به فضا دست پیدا کرده است که سخت‌ترین تحریم‌ها نیز نمی‌تواند مانع آن شود، و کار به جایی رسید که رزمندگان کشورمان با همان روحیه جهادی دفاع مقدس و البته این بار مجهز به انواع سلاح‌های پیشرفته تولید داخل، در جنگ با رژیم صهیونیستی و همه اعوان و انصارش، درس عبرتی تاریخی به دشمن دادند.

یا در همین شرایط تحریم و در بحرانی‌ترین روزهای کرونایی، در کوتاه‌ترین زمان، همپای دانشمندان چند کشور معدود پیشرفته جهان موفق به ساخت چندین نوع واکسن کارآمد، مفید و بی‌خطر می‌شود. در این چنین فضا و با چنین روحیه و خودباوری بوده است که کشور از نیاز به ورود پزشکان هندی و بنگلادشی در اول انقلاب به قطب درمان و پزشکی منطقه و صادرکننده ربات جراح و واکسن تبدیل شده است.

پر واضح است که این سطح از خودباوری نیز مدیون تحقق یک باور عینی در بین جوانان ما در عرصه‌های علمی، ورزشی، صنعتی، نظامی، مدیریتی و... است که ریشه در دمیدن روح «ما می‌توانیم» به کالبد جامعه در دوران پس از انقلاب است.

به عنوان مثال در زمینه علمی و المپیادها، باید گفت که مدال‌های کسب‌شده در المپیادهای علمی جهانی پس از پیروزی انقلاب اسلامی به قریب ۷۰۰ عدد رسیده است و اکنون ایران جزو ۱۰ کشور اول دنیا در المپیادهای مختلف علمی محسوب می‌شود. این در حالی است که دانش‌آموزان کشورمان عموماً قبل از انقلاب، جایگاهی در سطح بین‌المللی نداشتند و یکی از اصلی‌ترین دلایل آن هم تزریق تفکر وابستگی به غرب و باور نداشتن به توانایی‌ها و استعدادها در میان دانش‌آموزان بود.

روی متفاوت ماجرا در زمینه پیشرفت‌ها و کسب موفقیت‌های کشور در عرصه‌های مختلف با خودباوری و تکیه به استعدادها و توانایی‌های داخل و متوقف نشدن تلاش‌ها به بهانه کمبودها، غلبه نگاه به بیرون و امید بستن به بیگانه، غفلت از توانایی‌ها و نادیده گرفتن استعدادها و توانمندی‌های داخلی، و بازگشت به همان تفکر مخرب «ما نمی‌توانیم» است.

به واقع هرگاه باور به «ما می‌توانیم» و باور به توانایی‌های داخل برای عبور از موانع، سرلوحه امور کشور و مدیران عرصه‌های مختلف قرار گرفت، شاهد انواع توفیقات و پیشرفت‌های جهشی بوده‌ایم و هرگاه تفکر «ما نمی‌توانیم» و نگاه به خارج و امید به گره‌گشایی بیگانه برتری پیدا کرد، سرعت پیشرفت و توفیقات کُند و یا حتی در مواقعی متوقف شد و کشور به انواع آسیب‌ها گرفتار آمد.

نکته مهم اینکه دشمنان این سرزمین هم (گاه حتی بهتر از برخی مدیران و مسئولان داخلی) پی به وجود استعدادها و توانمندی‌های ذاتی در این کشور برده‌اند و می‌بینیم برای اینکه مانع اثربخشی این توانایی‌ها و رفع مشکلات و تسریع پیشرفت‌های ایران بشوند، به بهانه‌های مختلف، انواع و اقسام تحریم‌های علمی، صنعتی، بازرگانی، نظامی و... را علیه کشورمان اعمال کرده‌اند و آنجا که تحریم‌ها را نیز مانع و متوقف‌کننده قطار پیشرفت ایران با تکیه به داخل نمی‌بینند، از ترور دانشمندان این سرزمین نیز ابا نمی‌کنند. همزمان نیز با مدیریت ذهن برخی مسئولان و قلم به دستان، تنها راه‌حل مشکلات کشور را افتادن به پای دشمن یا مذاکره‌ای که دست کمی از تسلیم ندارد، وانمود می‌کنند.

رهبر حکیم انقلاب، هفتم مرداد امسال در مراسم بزرگداشت شهدای جنگ تحمیلی اخیر فرمودند: «آنچه مهم است، این است که توجه داشته باشیم که ایران اسلامی بر اساس «دین» و «دانش» بنا شده و به وجود آمده... دین مردم و دانش جوانان ما، توانسته‌اند در بسیاری از میدان‌های مختلف، دشمن را وادار به عقب‌نشینی کنند... آنچه استکبار جهانی و در رأس آن، آمریکای جنایتکار با آن مخالف است، همین دین شما و دانش شما است؛ با دین شما مخالفند، با این ایمان گسترده مردم مخالفند، با این اتحاد در زیر سایه اسلام و قرآن مخالفند؛ و با دانش شما مخالفند... اینکه جمهوری اسلامی در عرصه‌های گوناگون علم و دانش - چه دانش‌های انسانی، چه دانش‌های فنی، چه دانش‌های دینی - بتواند سخن نو به میان بیاورد، اینها را ناراحت می‌کند؛ اینها با این مخالفند. آنچه به عنوان [قضیه] هسته‌ای و غنی‌سازی و حقوق بشر و امثال این چیزها می‌گویند، بهانه است؛ اصل قضیّه آن است. و ملّت ایران به توفیق الهی دین خود را و دانش خود را رها نخواهد کرد.»

حال با این توصیفات، انتظار از مسئولان، مدیران و تصمیم‌گیران کشور این است که با رصد دقیق عرصه و تأمل در سوءنیت دشمن، به دور از همان روحیه و تفکر کم‌توجه به توان و استعدادهای گره‌گشای داخلی، به اداره امور و حل مشکلات کشور بپردازند. این جریان داخلی، کلید حل مشکلات اقتصادی، معیشتی، ناترازی‌ها و حتی آب خوردن مردم را به انتظار لبخند دشمن پیوند می‌زند (که یک نمونه از آثار زیانبار آن را این روزها و پس از یک دهه توهم غربگرایان و معطل کردن کشور به پای وعده‌های غرب شاهد هستیم). مسئولان کشور باید با اصل قرار دادن روحیه جهادی و اعتقاد به خودباوری، قطع امید از دشمن و تکیه به داخل و البته تعامل سازنده و عزتمندانه با تمام دنیا (نه چند کشور محدود خائن و بد سابقه‌ای که بارها زخم بدعهدی آنها بر پیکر کشور وارد آمده است) به حل مشکلات کشور بپردازند. مسئولان محترم باید توجه کنند که مبادا در عرصه عمل به وظیفه، با بهانه کردن کمبودها و سختی‌ها، از آن دانش‌آموز افتخارآفرین المپیادی و جوان ورزشکار قهرمان که با کمترین امکانات و ایمان به خودباوری و به دور از بهانه‌ها، بالاترین موفقیت‌ها را برای کشور به ارمغان می‌آورند، جا بمانند.

عباس شمسعلی

گزافه‌گویی گروسی درباره بازرسی‌ها از ایران ادامه دارد

مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در ادامه گزافه‌گویی‌های خود ایران را به توافق سریع و جامع در موضوع بازرسی‌ها دعوت و در واقع تهدید کرد.

رافائل گروسی، مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، روز چهارشنبه ۱۲ شهریور در گفت‌وگو با خبرگزاری رویترز گفت که آژانس بین‌المللی انرژی اتمی از زمان اولین حملات اسرائیل به سایت‌های غنی‌سازی ایران، هیچ اطلاعاتی از ایران در مورد وضعیت یا محل نگهداری اورانیوم با غنای بالا نداشته است.

به گزارش تسنیم، درحالی‌که تهران و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی اکنون در حال مذاکره در مورد چگونگی پیشبرد بازرسی‌ها هستند، گروسی در مصاحبه‌ای در مقر آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در وین گفت: این چیزی نیست که بتواند ماه‌ها ادامه یابد.

وی ضمن ابراز امیدواری نسبت به اینکه بتوان این روند را به‌زودی به پایان رساند، افزود: ما در تلاشیم تا جلسه دیگری، شاید ظرف چند روز آینده، در وین، برای به پایان رساندن این موضوع و شروع بازرسی‌ها داشته باشیم. اگر بتوانیم قبل از هفته آینده در این مورد توافق کنیم، واقعا خوب خواهد بود.

گروسی درباره وضعیت ذخایر اورانیوم غنی‌شده ایران مطرح کرد: این درک عمومی وجود دارد که روی هم رفته، این مواد هنوز وجود دارد. البته، باید تایید شود. ممکن است مقداری از آن از بین رفته باشد. ما هیچ نشانه‌ای نداریم که ما را به این باور برساند که جابه‌جایی عمده‌ای از مواد رخ داده است.

وی با توجه به اینکه ایران هنوز گزارشی را از وضعیت ذخایر خود ارائه نکرده، گفت که نحوه عملکرد سیستم جدید تحت قانون ایران که نیاز به تایید ویژه شورای عالی امنیت ملی دارد، مشخص نیست و ایران اهمیت مخفی نگه داشتن محل اورانیوم غنی‌شده خود را مطرح کرده است.

مدیرکل آژانس ادعا کرد: ما تلاش می‌کنیم، تا راه را برای دیپلماسی باز کنیم، تا روندی دوباره برقرار شود. البته، این کار باید در یک بازه زمانی معقول انجام شود.

او در ادامه این‌طور عنوان کرد که حملات آمریکا و اسرائیل توانایی ایران برای ساخت دستگاه‌های غنی‌سازی اورانیوم بیشتر را از بین نبرده است.

سفیر ایران در ژنو:

اقدامات خصمانه ایالات متحده علیه ونزوئلا تهدیدی جدی علیه صلح و امنیت بین‌المللی و منطقه کارائیب است

سفیر و نماینده دائم جمهوری اسلامی ایران در ژنو، با ابراز نگرانی شدید نسبت به تحولات اخیر در آمریکای لاتین و کارائیب، اقدامات خصمانه و تحریک‌آمیز ایالات متحده علیه ونزوئلا را تهدیدی جدی علیه صلح و امنیت بین‌المللی و منطقه کارائیب دانست.

علی بحرینی، سفیر و نماینده دائم جمهوری اسلامی ایران در ژنو، روز دوشنبه ۱۰ شهریور ۱۴۰۴ در نشست کنفرانس خلع سلاح سازمان ملل متحد، نماینده کشورمان با اشاره به سال‌ها تحریم غیرقانونی، اقدامات قهرآمیز یکجانبه (UCMs) و تلاش‌های آمریکا برای تغییر رژیم و حتی ترور مقامات قانونی ونزوئلا، اظهار داشت: «اکنون، با استقرار ناوگان جنگی و زیردریایی هسته‌ای در منطقه کارائیب، آمریکا آشکارا استقلال سیاسی و تمامیت ارضی ونزوئلا را تهدید می‌کند.»

به گزارش ایسنا، بحرینی اقدامات آمریکا را «نقض آشکار اصول بنیادین حقوق بین‌الملل، به‌ویژه بند ۴ ماده ۲ منشور سازمان ملل متحد» توصیف کرد و افزود که واشنگتن اصول حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلافات (بند ۳ ماده ۲ منشور ملل متحد) و عدم مداخله در امور داخلی کشورها (بند ۷ ماده ۲ منشور) را نیز نقض کرده است.

وی در ادامه تاکید کرد: «هدف از تأسیس سازمان ملل متحد، حاکمیت قانون و حقوق بین‌الملل بر روابط میان کشورهاست، نه زور و سیاست فشار. اما همان‌طور که حمله اخیر آمریکا علیه تأسیسات هسته‌ای صلح‌آمیز ایران در همدستی با رژیم اسرائیل نشان داد، این کشور اعتقادی به دیپلماسی و حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلافات بین‌المللی ندارد.»

سفیر ایران تصریح نمود: «تهدید یک دولت غیرهسته‌ای عضو NPT با استقرار زیردریایی هسته‌ای توسط یک عضو دائم شورای امنیت، تهدیدی جدی علیه صلح و امنیت بین‌المللی و منطقه‌ای و ضربه‌ای اساسی به رژیم خلع سلاح و عدم اشاعه است.»

بحرینی افزود که این اقدام آمریکا همچنین نقض معاهده تلاتلولکو درباره غیرهسته‌ای‌سازی منطقه آمریکای لاتین و کارائیب است که ایالات متحده پروتکل دوم آن را امضا کرده است.

نماینده ایران با اشاره به تحولات اخیر، از جامعه بین‌المللی خواست پیش از آنکه این تنش‌ها به یک درگیری تمام‌عیار منجر شود، واشنگتن را وادار به پایان استقرار نیروهای نظامی خود در منطقه کارائیب کرده، به استقلال سیاسی و تمامیت ارضی ونزوئلا احترام بگذارد و به حل مسالمت‌آمیز اختلافات بر اساس حقوق بین‌الملل و منشور سازمان ملل پایبند باشد.

سفیر کشورمان در بخش پایانی سخنان خود تاکید کرد: «رفتار تحریک‌آمیز یک دولت هسته‌ای علیه یک دولت غیرهسته‌ای بار دیگر نشان می‌دهد که خطر استفاده از تسلیحات هسته‌ای تا چه حد جدی است. تنها تضمین معتبر در برابر استفاده از این تسلیحات، خلع کامل سلاح هسته‌ای، دارای قابلیت راستی‌آزمایی و غیرقابل بازگشت است و تا زمان دستیابی به چنین هدفی، ارائه تضمین‌های حقوقی و غیرمشروط مبنی بر عدم استفاده و عدم تهدید به استفاده از سلاح هسته‌ای علیه کشورهای غیرهسته‌ای یک ضرورت انکارناپذیر است.»

بقایی از قول‌های فرانسه برای پیگیری پرونده بازداشت مهدیه اسفندیاری خبر داد

سخنگوی وزارت امور خارجه با اشاره به پیگیری‌های انجام‌شده در راستای آزادی تبعه ایرانی زندانی در فرانسه گفت که فرانسه قول‌هایی به ما داده برای اینکه موضوع را به صورت جدی‌تر پیگیری کند.

در حالی که حدود ۶ ماه است از بازداشت شهروند ایرانی زندانی در فرانسه مهدیه اسفندیاری آن هم به جرم حمایت از فلسطین می‌گذرد، اسماعیل بقایی سخنگوی دستگاه دیپلماسی در گفت‌وگویی به اقدامات صورت گرفته در این خصوص پرداخت.

وی عنوان کرد: چهارشنبه گذشته همکاران کنسولی ما با سفارت فرانسه در تهران صحبت کردند و قول‌هایی به ما دادند برای اینکه موضوع را به صورت جدی‌تر پیگیری کنند.

بقایی با اشاره به اینکه سفارت ما در پاریس نیز پیگیر موضوع است، به ملاقات‌های کنسولی انجام شده با خانم اسفندیاری پرداخت و افزود: حداکثر مواردی که به ملاقات‌های کنسولی اجازه داده شود انجام می‌شود، سفیر ایران در پاریس حداقل دو نوبت در زندان حضور یافته و با وی دیدار کرده است. همکاران کنسولی در سفارت ایران در پاریس مرتب به ایشان سر می‌زنند و مشکلاتی که احیانا وجود داشته باشد و همچنین خواسته‌های ایشان را در حدی که بتوانیم پیگیری و تأمین می‌کنیم.

سخنگوی دستگاه دیپلماسی در گفت‌وگو با خبرگزاری صدا و سیما بیان کرد: وظیفه خود می‌دانیم که از هیچ تلاشی برای پیگیری حقوق خانم اسفندیاری به عنوان یکی از اتباع ایرانی فروگذار نکنیم.

محدثه اسفندیاری خواهر مهدیه اسفندیاری در این باره گفته بود خواهرش ۲۰ اسفند ۱۴۰۳ بلیت برگشت به ایران را داشت، ولی ۱۰ روز قبل بازداشت شد و از آن زمان تاکنون در بازداشت به سر می‌برد.

سخنگوی دستگاه دیپلماسی چهارم شهریورماه در نشست هفتگی با خبرنگاران عنوان کرد که معاونت کنسولی با جدیت از روزهای نخست این موضوع را در دستورکار داشت. سفارت ایران در پاریس به صورت مستمر پیگر موضوع است و آخرین دیدار کنسولی با ایشان اواخر مرداد (۲۸ مرداد) انجام شد. همکاران در سفارت به صورت منظم با ایشان در تماس هستند و اگر نیازهایی داشته باشند تامین می‌کنند، با وکلا در ارتباط هستیم. آخرین تحول در پرونده ایشان این است که با آزادی مشروط فعلا موافقت نشده و وکلا در تلاش هستند که ایشان از زندان خارج شود.

وی گفته بود: کماکان معتقدیم روند رسیدگی عادلانه به این پرونده صورت نگرفته است. دلایل معقول و قانونی برای بازداشت ایشان به ما ارائه نشده و این مطالبه‌ای است که با سفارت فرانسه در تهران و در پاریس از طریق سفارتمان به صورت جدی پیگیری خواهیم کرد.

خبر ویژه

گزارش شبکه جهانی بی‌بی‌سی از تشدید روند ضعیف شدن دلار

شبکه دولتی بی‌بی‌سی انگلیس تصریح کرد: دلار در جهان در حال تضعیف و رو به پایان است

جولیا براون خبرنگار بی‌بی‌سی در برزیل، در این‌باره نوشت: در شش‌ماهه نخست سال ۲۰۲۵، دلار آمریکا بدترین عملکرد خود در بیش از پنج دهه را در شاخصی ثبت کرد که برای اندازه‌گیری قدرت این ارز استفاده می‌شود.

تا ماه ژوئن، میزان کاهش ارزش تجمعی دلار به ۱۱درصد در «شاخص دلار آمریکا» رسید؛ شاخصی که توسط فدرال رزرو (بانک مرکزی آمریکا) ایجاد شده و ارزش دلار را با شش ارز دیگر مقایسه می‌کند: یورو، ین ژاپن، پوند استرلینگ، دلار کانادا، کرون سوئد و فرانک سوئیس.

کاهش‌هایی از این دست در گذشته نیز رخ داده است. اما این‌بار افت ارزش دلار همزمان با رویدادهای دیگری اتفاق می‌افتد که برخی اقتصاددانان را نگران کرده است. همین مسئله باعث شده تعداد فزاینده‌ای از سرمایه‌گذاران، تحلیلگران مالی و فعالان بانکی نسبت به قدرت دلار آمریکا پرسش‌هایی مطرح کنند. یکی از عوامل نگرانی، کاهش اندک اما تدریجی سهم دلار در ذخایر ارزی بانک‌های مرکزی در سراسر جهان است.

به این موارد باید خروج سرمایه‌های خارجی از بازار اوراق خزانه‌داری آمریکا (اوراق قرضه دولتی) و همچنین انتقادها از نحوه استفاده دولت آمریکا از سلطه دلار برای اعمال تحریم‌ها در موضوعات ژئوپولیتیک را نیز افزود.

سیاست تعرفه‌های دولت دونالد ترامپ و همچنین شایعاتی در بازار درباره احتمال تضعیف عمدی ارز از سوی کاخ‌سفید برای تقویت صنعت آمریکا موجب گمانه‌زنی‌هایی شده است.

گزارشی که در ابتدای ژوئیه توسط بانک جی‌پی مورگان منتشر شد، به چند عامل اشاره کرد که سلطه کنونی دلار را تهدید می‌کنند. اولین عامل، کاهش سهم دلار در ذخایر بین‌المللی است، یعنی مجموعه دارایی‌های خارجی به ارزهای گوناگون که بانک‌های مرکزی یا نهادهای پولی برای تضمین ثبات اقتصادی و مالی خود نگه می‌دارند.

به گفته کارشناسان، روند اصلی «غیردلاری‌سازی» ذخایر ارزی بیش از هرچیز به افزایش تقاضا برای طلا مربوط می‌شود؛ طلا به عنوان جایگزینی برای ارزهای جهانی دیده می‌شود. در حال حاضر، طلا ۹ درصد از ذخایر بازارهای نوظهور را تشکیل می‌دهد؛ رقمی که بیش از دو برابر سهم ۴ درصدی یک دهه پیش است.

از دیگر عواملی که نشان‌دهنده روند «غیردلاری‌سازی» است، استفاده از ارزهای دیگر در تجارت بین‌المللی و کاهش سهم سرمایه‌گذاران خارجی در اوراق بدهی دولت آمریکا است. به گفته تحلیلگران، دلار در حال از دست دادن بخشی از نقش مرجع خود در بازار کالاهای اساسی است، به‌ویژه در بخش انرژی.

به دلیل تحریم‌های بین‌المللی علیه روسیه، این کشور برای صادرات نفت و فرآورده‌های نفتی از ارزهای محلی استفاده می‌کند.

از سوی دیگر، میزان سرمایه‌گذاری خارجی در اوراق دولتی آمریکا طی ۱۵ سال گذشته روندی کاهشی داشته است. پیش از بحران مالی جهانی سال ۲۰۰۸، بیش از ۵۰ درصد اوراق دولتی در اختیار خریداران غیرآمریکایی بود. اکنون این سهم به حدود ۳۰درصد رسیده است.

لوئیس اوگانس، رئیس بخش تحقیقات کلان جهانی در جی‌پی مورگان گفت «در زمینه تراکنش‌های بین‌المللی، کاهش سهم دلار بسیار محدود بوده است».

پس از آن‌که دلار در نیمه نخست سال ۲۰۲۴ بدترین کاهش ارزش خود از سال ۱۹۷۳ تاکنون را تجربه کرد، شاخص‌های ارزی در میانه ژوئیه نشانه‌هایی از بهبود داشتند، اما دوباره در اوت سقوط کردند.

طبق گزارش بانک مورگان استنلی، هرچند دلار در ماه ژوئیه ۳.۲درصد تقویت شد، روند نزولی ادامه خواهد یافت و ممکن است تا پایان ۲۰۲۶ زیان‌های آن به ۱۰درصد دیگر نیز برسد.

در کنار این، در ابتدای آوریل امسال، بورس‌های آمریکا بدترین هفته خود از زمان همه‌گیری کووید- ۱۹ را پشت سر گذاشتند. شاخص اس‌اندپی ۵۰۰ وال‌استریت که شامل بزرگ‌ترین شرکت‌های آمریکایی است ۱۰درصد افت کرد. تمام این اتفاقات پس از اعلام تصمیم ترامپ، مبنی بر اجرای موجی بی‌سابقه از تعرفه‌های وارداتی رخ داد.

نگرانی باعث شده برخی از سرمایه‌گذاران برای محافظت در برابر کاهش بیشتر ارزش دلار اقدام کنند و اعتماد به اقتصاد و ارز آمریکا کاهش یابد.

براساس داده‌های بانک گلدمن سکس، سرمایه‌گذاران خارجی بین مارس و آوریل ۲۰۲۵ حدود ۶۳ میلیارد دلار از سهام شرکت‌های ثبت‌شده در بورس‌های آمریکا را فروخته‌اند. همین وضعیت در بازار اوراق قرضه نیز مشاهده می‌شود؛ زمانی که خرید اوراق بالاست، نشانه اعتماد است. اما وقتی سرمایه‌گذاران شروع به فروش می‌کنند همان‌طور که در آمریکا پس از اعلام تعرفه‌های ترامپ رخ داد به این معناست که اوضاع چندان خوب پیش نمی‌رود.

فرناند براندائو، هماهنگ‌کننده روابط بین‌الملل در دانشگاه پرسبیترین مکنزی، می‌گوید: «حرکتی از کاهش ارزش دلار و افزایش بی‌اعتمادی نسبت به آن شکل گرفته است که با سیاست‌های آشفته و غیرقابل پیش‌بینی دونالد ترامپ در حوزه تجارت خارجی آمریکا شدت گرفته است.»

به گفته کارشناسان، وضع تعرفه‌های جدید از سوی دولت آمریکا تنها عاملی نیست که امنیت دلار را تضعیف کرده است.

رابرت مک‌کالی، پژوهشگر ارشد دانشگاه بوستون می‌گوید: نحوه استفاده دولت آمریکا از دلار به عنوان ابزاری برای مجازات در حوزه ژئوپولیتیک از طریق تحریم‌های اقتصادی، یکی از اصلی‌ترین دلایل کاهش اعتماد سرمایه‌گذاران است. کشورها، شرکت‌ها، بانک‌ها یا افرادی که تحریم می‌شوند، ممکن است به طور کامل از نظام پولی و مالی بین‌المللی و سیستم پرداخت جهانی کنار گذاشته شوند. تعرفه‌ها شوک دیگری بودند که به مسدود شدن دارایی‌های روسیه و حذف برخی بانک‌های روسی از بخش دلاری نظام مالی بین‌المللی اضافه شدند.

در حال حاضر، بلوک بریکس به عنوان مهم‌ترین نیروی محرک جریان «غیردلاری‌سازی» شناخته می‌شود. این گروه که پیش‌تر از برزیل، روسیه، هند، چین و آفریقای‌جنوبی تشکیل شده بود، از سال ۲۰۲۴ با ورود ۱۰ عضو جدید گسترش یافته است. بریکس استفاده از ارزهای ملی اعضایش را در مبادلات داخلی افزایش داده است. ترامپ بارها تأکید کرده که این گروه «حمله‌ای به دلار» است

تقلای عجیب غربگرایان از انکار تا بزرگنمایی ماشه خالی‌شده

حامیان و بزک‌کنندگان برجام که خسارت‌های آن به ویژه مکانیسم ماشه را انکار می‌کردند، حالا از همان خسارت‌ها برای گروکشی و طلبکاری استفاده می‌کنند.

صلاحب‌نظران به هنگام بررسی توافق برجام، درباره تعبیه سازوکار یکطرفه ماشه هشدار می‌دادند اما آقایان روحانی و ظریف، بارها به انکار این مطلب پرداخته و ادعا می‌کردند، امکان ندارد طرف غربی بتواند با ماشه یا همان اسنپ‌بک، تحریم‌های شورای امنیت را برگرداند.

البته بعدها دولت‌های اوباما و ترامپ و بایدن ضمن نقض برجام، شمار تحریم‌ها را به بیش از دو برابر و بسیار گسترده‌تر از تحریم‌های شورای امنیت افزایش دادند و بنابراین، اثر اسنپ‌بک قبلاً تخلیه شده است. در عین حال محافل غربگرا به صرافت افتاده‌اند تا ضمن بزرگ‌نمایی همان مکانیسم ماشه مورد انکار، به نگرانی برای مردم تظاهر کنند!

در این‌باره وب‌سایت عصر ایران در مقاله‌ای با عنوان «حکایت بی‌اثر بودن مکانیسم ماشه و رعیت بی‌جان» و به قلم محسن جلال‌پور، نوشت: برخی از تصمیم‌گیران محترم می‌گویند فعال شدن مکانیسم ماشه برایشان مشکلی ایجاد نمی‌کند. باید به این عزیزان یادآوری کرد که هرچند شما بر کرسی‌های محکم و مطمئن تکیه زده‌اید، رعیت در گرفتاری‌های فراوانی دست‌وپا می‌زنند. فعال شدن اسنپ‌بک بی‌تردید به فعالیت بسیاری از بنگاه‌های کوچک و بزرگ آسیب جدی خواهد زد و آثار آن در جامعه به وضوح نمایان خواهد شد. پس لطفاً کمی هم با گفت‌وگو و توجه به واقعیت‌های جامعه سخن بگویید تا رعیت از این بیشتر به قهقرا نرود.

نوشته جلال‌پور در حالی است که شخص وی یکی از کاسبان برجام و بزک‌کنندگان این توافق پرخسارت و از جمله مکانیسم ماشه بوده و بنابراین، خود وی از متهمان خسارت‌های ناشی از قبول و اجرای آن توافق معیوب به اقتصاد کشور است. چنان‌که رشد اقتصادی کشور در هشت سال دولت برجام، به شش‌دهم درصد (تقریباً صفر) سقوط کرد، هشت‌هزار کارخانه تعطیل یا نیمه‌تعطیل شدند و نرخ تورم، به بیش از ۴۵ درصد رسید و این علاوه بر تعطیلی یا تعلیق ۹۵درصد برنامه هسته‌ای و رسیدن شمار تحریم‌ها از ۸۵۰ مورد به ۲۳۰۰ مورد بوده است.

گویا غربگرایان همان‌گونه که ده سال قبل مامور جذاب‌نمایی برجام و فریب عوام بودند، حالا که کشور توانسته فشار تحریم‌ها را مدیریت کند، ماموریت دارند با ضریب دادن به ماشه قبلاً خالی‌شده، دست خالی غرب عهدشکن را پُر کنند.

در همین حال، مسعود براتی کارشناس روابط بین‌الملل و تحریم، در نقد رفتار غربگرایان، نوشت: غربگراها تلاش زیادی می‌کنند تا هر طور شده ایران را در دامن غرب نگه دارند و از حرکت به سمت نظم جدید جهانی که از مسیر افزایش تعامل با قدرت‌های جدید و نهادهایی مانند شانگهای و بریکس است، بازدارند. ده سال پیش با برجام و مکانیسم ماشه ساختاری به کشور تحمیل کردند که تا حداقل ده سال ایران نتواند از غرب رهایی پیدا کند. حتی وجود مکانیسم ماشه را کتمان می‌کردند و یا آن را به نفع ایران می‌دانستند. حالا وقتی که مردم ایران فهمیدند از غرب غیر از تهدید و هزینه چیزی حاصل نمی‌شود و حرف‌های غربگراها درباره رفع تحریم و دور کردن سایه جنگ دروغ بوده است، غربگراها به جای پاسخ دادن بابت دروغ‌ها، دروغ‌های جدید می‌گویند و همان مکانیسم ماشه را علیه مردم اهرم می‌کنند.

آنها به دروغ می‌گویند که اگر قطعنامه‌ها برگردد، ایران از سازمان شانگهای اخراج می‌شود. چرا که شرط عضویت در سازمان شانگهای عدم وجود تحریم‌های سازمان ملل است. اما خوب است به این نکته توجه کنند که زمان عضویت ایران در شانگهای که فرآیند آن از شهریور ۱۴۰۰ آغاز و در تیر ۱۴۰۲ به سرانجام رسید، هنوز سال هشتم برجام (مهر ۱۴۰۲) نرسیده بوده و طبق قطعنامه ۲۲۳۱، تحریم‌های اقتصادی و موشکی سازمان ملل علیه ایران جاری بود. این تحریم‌ها در مهر ۱۴۰۲ برداشته شد. یعنی اگر قرار بود سازمان شانگهای به دلیل تحریم برای ایران فضائی باز نکند، در همان زمان هم نباید باز می‌کرد. حالا که دو عضو مهم آن یعنی روسیه و چین مخالفت خودشان را با بازگشت قطعنامه‌ها اعلام کردند، این موضوع خیلی وضعیت روشن‌تری دارد. سازمان شانگهای تحت تسلط غرب و آمریکا نیست و چندین سال است که حتی با عضویت ناظر آمریکا مخالفت کرده است.

سوءقصد آمریکا از این واضح